

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in sprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. Za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasni po ceniku in dogovoru; dovek posebe. Pošt. šif. rač. 11.153. Telefon 3173

Gospodarstvo temelj organizacije

Ze od prvih početkov naše stanovske organizacije v Sloveniji, je učiteljstvo neprestano stremelo za tem, da si osnuje močne gospodarske ustanove, ki naj tvorijo učiteljski stanovski organizaciji one trdne temelje, ki so ji nujno potrebni. Ni ostalo zgolj pri stremeljenjih, marveč se je vedno prehajalo tudi k dejanjem. Številne naše gospodarske ustanove, ki obstojajo že več desetletij, nam pričajo, da so naši starejši tovariši, ki so snovali učiteljsko združeno, dobro vedeli, da je organizaciji, ki hoče postati močna in ki hoče ustrezati potrebam in zahtevam članstva, nujno potreben krepak in soliden gospodarski temelj. Osnovane so bile gospodarske ustanove. Toda s številom članstva v organizaciji ni istočasno sorazmerno naraščalo tudi število članstva stanovskih gospodarskih ustanov.

Letos smo začeli resno akcijo, da vzbudimo med učiteljstvom prav posebno zanimanje za lastne stanovske gospodarske ustanove. Uvideli smo sami, da je nujno potrebno okrepiti moralno in materialno moč naših gospodarskih ustanov, ako hočemo, da bodo mogle povsem, to je stoddotno ustrezati svojnemu namenu. Postavljeno je geslo: **Kdor član JUU, ta član stanovskih gospodarskih ustanov.** Težko nalogo smo si zastavili, toda izvesti jo moramo.

Na letošnji banovinski skupščini je bil sprejet sklep, da naj se tekom leta priredi pri vsakem sreskem društvu gospodarski dan. Namen tega ni samo vzbuditi v članstvu zanimanje za lastne gospodarske ustanove, marveč mora dovesti do sigurnega uspeha v tem, da bo članstvo spoznalo bistvo in pomen zastavljene gesla. Če dosežemo to, bo nadaljnje delo lahko, in upati bomo smeli, da bomo dosegli popoln uspeh.

Z uvedbo gospodarskega dne smo položili močan temelj za napredek naših gospodarskih ustanov, toda popoln uspeh je še daleč in potrebno bo še zelo veliko truda in prizadevanj, potrebno bo še sistematično delo.

Korak naj sledi korakul! Zavest, da moramo napredovati nam vliva pozum ki nam je potreben za pravičen zalet. Ako bo delo pri društvenih zborovanjih sistematično in pravilno, bo učiteljstvo polagoma toda sigurno spoznavalo nujno potrebo sodelovanja v lastnih gospodarskih ustanovah.

Reorganizacija društvenih zborovanj, katere načrt smo šele pred šestimi tedni objavili v »Učiteljskem tovarišu« je naletela pri sreskih društvih na prav dober odziv. — Članstvo mora in tudi hoče aktivno sodelovati pri vseh stanovskih in organizacijskih vprašanjih. Delitev dela po odsekih je posrečena misel, ki bo dvignila aktivnost sodelovanja članstva, kar bo imelo na vsak način za posledico veliko večje zanimanje celokupnega članstva za organizacijo in za stanovske gospodarske ustanove.

Od vseh odsekov, ki so in še bodo osnovani pri sreskih društvih, je najvažnejši gospodarski odsek. O njem bodo v začetku delovali v prvi vrsti tovariši in tovarišice, ki že dobro poznajo bistvo in pomen naših gospodarskih ustanov. Toda ravno to dejstvo, da že imamo mnogo sposobnega članstva za gospodarske odseke pri društvih, nam mora narekovati strogo nalogo, ki jo bodo morali izvršiti. Večina našega članstva namreč še ni prepričana o nujni potrebi lastnih gospodarskih ustanov. Ne zaveda se, da tvori edino gospodarski temelj najmočnejšo in najsolidnejšo podlago in oporo vsaki stanovski organizaciji. Da je ta trditve pravilna kaže statistika, ki so jo nekateri že spoznali, a drugi jo še bodo iz gospodarskega referata, ki je sestavljen za gospodarski dan po naših društvih. Naloga gospodarskih odsekov bo torej pridobiti vse ono članstvo ki stoji sedaj še ob strani, da bo pripravljeno prav tako aktivno sodelovati tudi v stanovskih gospodarskih ustanovah, kot sodeluje v stanovski organizaciji.

Oni, ki so osnovali naše gospodarske ustanove so se zavedali, kako velike važnosti so te za učiteljski stan, kako velikega pomena so za učiteljsko organizacijo. Ko bo spoznalo to veliko važnost tudi vse učiteljstvo, tedaj bo šele naša stanovska organizacija postavljena na najsolidnejše temelje in ne bo je sile, ki bi jo mogla omajati. Toda vsaka borba za uspehe zahteva žrtve. In tudi v tem našem stremeljenju, ki je prav za prav borba za pridobivanje članstva za spoznanje in osvojitve najvažnejšega načela, ki je temelj organizacije, tudi ta borba bo zahtevala od strani članstva dosti žrtev. Te žrtve pa niso velike, ako jih primerjamo z uspehi, ki so celokupnemu učiteljskemu stanu nujno potrebni.

Nič novega ni v tem našem stremeljenju. Staro, že v nešteti primerih preizkušeno načelo je, da je treba graditi vsako stavbo na solidne temelje. Gospodarstvo tvori najmočnejšo oporo vsaki organizaciji in je toliko bolj potrebno močni stanovski organizaciji,

kot je učiteljska. Članstvo pri gospodarskih ustanovah nas mnogo tesneje poveže in sili k sodelovanju, ker se zavedamo, da je uspeh odvisen od dela vsakega posameznega člana, kajti le poedinci morejo ustvariti močno kolektivno falango, ki je potrebna vsaki gospodarski instituciji.

Blagodejen vpliv gospodarske fundacije stanovskih organizacij se kaže vedno tedaj, ko je članstvo v stiskah. Koliko gorja so že odvrnile naše gospodarske socialne zadruge in vendar jih je še mnogo, ki nočejo priznati potrebo njihovega obstoja, odnosno ne smatrajo za potrebno, da bi sodelovali, da bi tudi s svojim deležem prispevali za skupne koristi.

Učiteljstvo ima močno stanovsko organizacijo, ki jo je ustvarilo složno delo in

prizadevanje vsega učiteljstva. Dolga desetletja dela je bilo treba, da se je povzpela naša stanovska organizacija tako visoko, kot stoji danes. Složno in intenzivno delo in prizadevanje onih, ki so se v stvar že poglobili, nam bo ustvarilo tudi močno stanovsko gospodarsko organizacijo, ki je našemu stanu nujno potrebna. — Na eni strani delo in prizadevanje, na drugi strani uvidevnost in solidarnost. — To nam je potrebno, da dosežemo zaželjene uspehe tudi v gospodarskem pogledu.

Učiteljstvo je lahko ponosno na svojo stanovsko organizacijo, na svoj tisk, na svoje delo in uspehe med narodom. Ko bomo z istim ponosom smeli pokazati tudi na vse svoje gospodarske ustanove, tedaj bo učiteljstvo v dravski banovini na višku. —ž.

Gospodarski odsek

»Naša društvena zborovanja v sedanjih oblikah so se preživela in so zastarela. Dobra so bila v tistih časih, ko jim je bil glavni namen krepitev stanovske in nacionalne zavesti. Današnji čas zahteva poleg tega poglobitev v posamezna vprašanja, zato specializiranje in večjo aktivnost vsakega poedincea.

(Učit. tov. štev. 27 iz l. 1935.)

Nujna in potrebna reforma bo privedla v naša bodoča zborovanja nekaj več življenja več poglobljenih debat in več zadovoljivih uspehov. Delo v odsekih bo gotovo temeljitejše, ker se bo snov premotrala od vseh tistih, ki se za zadevo res zanimajo, imajo potrebno usposobljenost in lastne skušnje.

Člani učiteljskih društev bodo stavili mnogo predlogov in zahtev, za katere naj se določi poseben odsek. Krajevne in socialne razmere v posameznih srezih bodo zahtevale novih odsekov, kakršnih po drugod ne bo treba. Za vzgled vzemimo le naše obmejne srece ali srez Laško s skoro samim delavstvom v premogovni industriji.

Eno je pa gotovo: V prav vsakem srezu bo potreben gospodarski odsek.

Naše splošno gospodarstvo je v zelo žalostnem stanju. Temu pa ni kriva samo sedanja kriza. Površeni opazovalec je že v dobi največje delavnosti in zaposlenosti lahko videl, da so se le nekateri stanovji dvigali in bogateli, vse drugo — uradnik, kmet in delavec — je gmotno propadalo. Narodno blagostanje ni našlo pravilne razdelitve. Tu nekaj ni bilo v redu.

Potreben bo sistematični načrt, treba bo tistim, ki si sami ne znajo, svetovati, pomagati, jih voditi. Učiteljstvo hvalevredno vrši delo na kulturnih, socialnih in drugih toriščih. Delo na narodnem gospodarstvu je nujno je važno in potrebno, čaka zopet le na učitelja. Brezdvomno je da zavisi vse naše blagostanje samo od urejenega gospodarstva.

Začnimo pri sebi! Uredimo si svoje osebno in stanovsko gospodarstvo. Kako naj pripravimo preprostemu kmetu ali delavcu nekaj, česar sami pri sebi nočemo ali dosledno ne izvajamo. Lepe besede o združevanju v skupine in zadruge so prazne besede, če pustimo, da naše zadruge in ustanove samo zaradi naše malomarnosti skromno životarijo in hirajo. Beseda miče, zgled vleče!

Gospodarski odseki bodo imeli dovolj prilik, da se bodo bavili temeljito, pogosto in po začetnem načrtu z našimi gospodarskimi edinicami. Tiste ustanove, ki so bile ustanovljene v dobrobit vsega učiteljstva, bodo v polni meri spolnjevale osebno kot stanovsko svojo nalogo še le takrat, ko bo vsak učitelj in vsaka učiteljica član vseh stanovsko-gospodarskih ustanov. Pa kako smo še daleč od tega!

Člani gospodarskega odseka naj ne bodo predlagani in ne voljeni: Oglasijo naj se za odsek sami. Nihče naj pa ne misli, da bo uveljavil kot član tega odseka kake priboljške ali da bo imel ravno tu najmanj in najlažje delo. Delo vsakega posameznika v tem odseku bo mnogostransko, v gotovih ozirih prav kočljivo. Izostala ne bodo niti užaljenja, niti zamere, seveda le pri nerazsodnih.

V gospodarski odsek spadajo tovariši dobri gospodarji pri samemu sebi tovarišice s potrebno strokovno in praktično izobrazbo iz svojega delokroga. Prepričani morajo biti o veliki važnosti in nujni potrebi svojega poslanstva. Pri vsaki priliki naj s prepričevalno besedo zagovarjajo, priporočajo in izpopolnjujejo naše obstoječe ali še le nanovo v življenje poklicane gospodarske ustanove.

V gospodarski odsek naj se ne vstavlja raznih teženj, ki nimajo z gospodarstvom prav nobene sorodnosti in neposrednih stikov. Ne morem si misliti sistematično urejeno poslovanje, ki bi imelo temu primerne uspehe, če se v ta odsek vrine stanovsko politična, šolsko upravna in pedagoška vprašanja ter izvenšolsko delo. (Gl. Učit. tov. štev. 29 iz l. 1935.) Ne enega, vzpostavite v to najmanj pet odsekov! Zakaj naj se ravno gospodarsko delo tako nizko ceni in smatra za tako enostavno, da se mu lahko priključijo v reševanje nebroj drugih problemov, ki so sa-

tančnim opisom, kako naj jih rabijo, kam spolnjene oddajajo itd. Člani tega odseka bodo vzdrževali zvezo med centralo in člani po srezih.

Občni zbori gospodarskih in socialnih ustanov so navadno kaj slabo obiskani. Za splošno odsotnost se ne najde zlahka opravičljivega izgovora. Zato so zborovanja enolična, mrtva. Dobrih nasvetov, originalnih domislic in novim razmeram ter potrebam priprojenih načrtov manjka prav vsem gospodarskim edinicom. Odbore teh organizacij tvori 5 do 10 oseb. Ti vendar ne morejo misliti za tisoče, ne »pade jim v glavo« ravno to, kar je že mnogokateri član večkrat mislil, a javno še nikjer izpovedal.

Gospodarski odsek bo zbiral, urejal te nasvete in jih pošiljal ali stanovski organizaciji ali pa prizadeti gospodarski edinici sami. Važne in izvedljive nasvete bodo obravnavali tudi v drugih srezih. Tako se bodo pokazale želje, volja in sklepi večine.

Gospodarski odsek naj ima zadostno število članov. Pri ti priliki naj omenim, da smatram za ožje člane odseka samo tiste tovariše in tovarišice, ki zastopajo posamezne gospodarske ali socialne ustanove kot poverjeniki ali zaupniki v srezih in pa tiste, ki so prostovoljno prevzeli v odseku kako samostojno akcijo. Člani odseka v širšem pomenu so pa vsi zborovalci, ki se na dan zborovanja priključijo razpravam ožjega gospodarskega odseka.

Gospodarski odsek naj ne bi imel manj kot pet članov. Pri rešitvi kočljivih in dalekosežnih vprašanj in pri deljenem mnenju bo delo veliko lažje, če bo imel vsak nasvet, načrt, predlog več pritrjevalcev in somišljenikov ali več nasprotnikov. Teroristični princip ni pridoberljiv in naj se nikjer ne uvaja.

Skrbimo, da bodo gospodarski odseki res delavni. Iskreno želimo, da bi vršili svoje delo pravilno tako, da bodo uživali mnoge gospodarske in socialne dobrine prav vsi posamezniki in stan sam. V urejenem gospodarstvu je naša bodočnost!

I. K.

Uspeh solidarnosti

Poročilo o občnem zboru važne socialno-gospodarske ustanove.

Podporno društvo drž. in banovinskih uslužbencev dravske banovine je imelo v nedeljo, dne 10. marca t. l. v beli dvorani hotela »Union« v Ljubljini svoj 5. redni občni zbor, ki ga je otvoril predsednik g. Dolžan Janko, višji banovinski računski inspektor.

Izbrpno poročilo o celotnem društvenem delovanju ter blaginjskem poslovanju in stanju je podal g. Bischof Viktor.

Posmrtni sklad društva šteje 1303 rednih in 110 izrednih (otroci) članov, bolniški sklad pa 971 članov. V letu 1934. je društvo izplačalo 9 posmrtnim v skupnem znesku 36.000 dinarjev ter izplačalo za zdravniške ordinacije članov ca. 46.000 Din in za zdravila ca. 64.000 Din. Za podpore rodbinam in za višinsko zdravljenje je izplačalo društvo preko 6.000 dinarjev.

Na prispevkih posmrtnega sklada je prejelo društvo ca. 151.000 Din in na prispevkih bolniškega sklada ca. 123.000 Din. Čisti prihodek poslovne dobe 1934. znaša ca. 110.000 dinarjev, tako da je narastlo društveno premoženje na ca. 438.000 Din.

Na predlog revizorja g. Česnika Janka je občni zbor soglasno podelil odboru razrešnice s pohvalo. Pri dopolnilnih volitvah so bili soglasno izvoljeni v odbor kot predsednik go-

spod Dolžan Janko, kot tajnik gospod Markič Viktor, ter gospoda Klavora Matko in Kokot Ferdo; kot namestnika pa gospod Korošec Blaž in gospod Kunaver Franc ter kot revizorja gospod Zajac Albin in gospod Česnik Janko.

Na predlog odbora je občni zbor sklenil, da se spremeni čl. 4. pravilnika bolniškega sklada v tem smislu, da je članu možno dobaviti zdravila le na recepte, ki so jih izdali zdravniki društvenega bolniškega sklada.

Občni zbor je sklenil, da se onim, ki pristopijo v društvo najpozneje do 31. V. 1935., zniža pristopnina na Din 40.—. Pristop je mogoč v tem času osebam, ki niso še prekoračile 55. leta starosti. Odbor je prejel na občnem zboru tudi polnomočje, da izvede glasovanje celokupnega članstva o tem, da li naj se osnuje tudi fond za svoječasno ustanovitev počitniškega doma, v katerega naj bi prispevali obvezno mesečno po Din 3.—. Je oni, ki bodo glasovali za ustanovitev tega fonda.

Občni zbor, ki je potekel v najlepši harmoniji, je zaključil predsednik gosp. Dolžan Janko z ugotovitvijo, da je to društvo vsekakor prepotrebna ustanova vseh državnih in banovinskih uslužbencev ter njih svojcev, ker jim nudi pomoč, ko je sila, stiska in potreba največja.

Delovanje učiteljstva za povzdigo kmetijstva

Učiteljstvo je z veliko vneto sodelovalo pri raznih kulturnih in prosvetnih društvih. Statistike, ki se vodijo o tem sodelovanju učiteljstva pri društvih, nam kažejo, da sodeluje stalno pri prosvetnih društvih okrog 400 učiteljev, pri knjižnicah nad 500, pri dramatičnih krožkih nad 900 in pri pevskih in glasbenih društvih in odsekih nad 600.

Tu so všteti samo aktivni člani, predvsem odborniki. To število se letno ne spremeni mnogo, pač pa se opaža v zadnjem času, da posveča naše učiteljstvo čim dalje več pozornosti gospodarskim ustanovam na deželi. Težki časi in stiska posebno na kmetih so prisilili učiteljstvo, da preorientira svoje izvenšolsko delo. Inicijativo za to delo je dala ljubljanska sekcija JUU na sestanku kluba prijateljev naše kulture, kjer se je poudarilo, da je v teh težkih časih potrebno predvsem gospodarsko delo in šele na to naj se nasloni vse ostalo kulturno delovanje.

Začelo se je v tej smeri s sistematičnim delom in upati je, da se bodo kmalu videli uspehi tega prizadevanja.

Za povzdigo kmetijstva skrbijo deloma že osnovne šole. Od 780 šol na deželi imajo 724 šolski vrt, brez njega je le 56 šol. Matičnjaki na šolah v naši banovini merijo sku-

paj 2113 arov prostora za drevesnice in zelenjad 5611 arov, šolski vinogradi pa 413 arov. V matičnjakih je 16.907 cepljenih dreves in 28.120 divjakov. Vse drevesnice na šolah imajo 91.988 dreves. Zelenjad goji 706 šol, cvetice 684, čebelnjakov je na šolah 233, ki imajo 1854 panje s premakljivim, 205 pa z nepremakljivim satovjem. Skupaj tedaj 2059 panjev.

Iz drevesnic se je razdelilo v preteklem šolskem letu brezplačno 12.638, prodalo pa 10.276, skupaj tedaj 22.814 drevesc. Velikega pomena za podvig kmetijstva so posebno kmetijske in gospodinjiske nadaljevalne šole. Na pobudo banske uprave kažejo te šole že prav lep razmah. Tako imamo v naši banovini že 64 popolne in 15 nepopolnih kmetijsko-nadaljevalnih in 51 polpolne in 3 nepopolne gospodinjstvo-nadaljevalne šole. Učiteljstvo na teh šolah se je vrglo skoro brez izjeme za veliko požrtvovalnostjo na delo za prosep kmetijstva. Pa tudi ostalo učiteljstvo se zaveda v tem pogledu svoje dolžnosti. Še celo učiteljice, so se začele čim dalje bolj brigati za kmetijstvo. Izmed moških moči so se udeleževali gospodarsko posebno upravljatelji. Sodelovali so pri hranilnicah in posejilnicah, pri kmetijskih podružnicah, pri sadjarskih, mle-

karskih in čebelarških zadrugah. Udeleževali so se pri kmetijskih in sadjarskih razstavah itd.

V naši banovini imamo 406 hranilnic in posojilnic, 322 kmetijski podružnici, 193 sadjarske in vrtnarske zadruge, 45 mlekarških, 85 čebelarških, 18 hmeljskih, 15 vinogradniških, 52 pašniški zadrugi.

Opaža se tudi lep porast društva kmetijskih fantov in deklet. Po zadnji statistiki, ki smo jo dobili je ustanovljenih že 114 društev z 11.347 člani.

Pri posojilnicah in hranilnicah je zasedlo učiteljstvo v preteklem šolskem letu 14 predsedniških mest, 27 tajniških oz. blagajniških mest, 30 odborniških, 27 jih je bilo v nadzornem odboru. Pri kmetijskih podružnicah je bilo iz učiteljskih vrst 9 predsednikov, 50 tajnikov oz. blagajnikov, 39 odbornikov in 36 članov nadzornega odbora. Pri sadjarskih in vrtnarskih podružnicah je sodelovalo učiteljstvo tako-le: 38 na predsedniških mestih, 43 v nadzornem odboru, 87 pa kot tajniki oz. blagajniki, 54 pa na drugih odborniških mestih. Pri mlekarških zadrugah je učiteljstvo udeleževalo le bolj malo: 2 kot predsednika, 4 v nadzornem odboru in 5 na tajniških oziroma blagajniških mestih. Več jih je sodelovalo v čebelarških podružnicah, in

sicer sta bila to 22 učitelja predsednika, 18 odbornikov, 23 člani nadzornega odbora in 26 tajnikov oz. blagajnikov. V hmeljskih podružnicah: 1 predsednik, 2 tajnika oz. blagajnika in 2 odbornika. V vinogradniški zadrugi: 2 predsednika, 1 tajnik oz. blagajnik, 3 odborniki, 3 člani nadzornega odbora. Pri pašniški zadrugi: 3 tajniki oz. blagajniki in 1 član nadzornega odbora. Pri sresko-kmetijskem odboru so bili 4 učitelji podpredsedniki, 8 je bilo tajnikov oz. blagajnikov, 3 odborniki in 10 v nadzornem odboru. Pri društvu kmetijskih fantov in deklet: je imelo 13 učiteljev predsedniška mesta, 15 je bilo blagajnikov oz. tajnikov, 13 odbornikov in 8 članov nadzornišva. Pri kmetijskih oz. sadjarskih razstavah je sodelovalo 190 učiteljev. Pri pogozdovanju goličav sta sodelovala 442 učitelja, v svojem službenem okraju so predavali 764 učitelji, izven službenega kraja pa 137.

S čebelarstvom se je bavilo 256, s sadjarstvom 434, z vinogradništvom 81, s plemenko rejo kokoši pa 229.

Od 1318 učiteljev in 2075 učiteljic, ki so nastavljeni na šolah, je sodelovalo za podvig kmetijstva 14 sreskih referentov, 736 šolskih upraviteljev, 396 učiteljev in 988 učiteljic.

Na kmetijsko-nadaljevalnih šolah je po-učevalo 85, na gospodinjstvo-nadaljevalnih šolah pa 121 učiteljska moč.

Šolstvo v savski banovini

Stanje šolstva v savski banovini je naslednje:

Srednjih šol je 37, od teh je 33 drž. in 4 priv., 29 je 8 razrednih, 8 pa 4 razrednih, moških 11, ženskih 6, ostalih 20 je mešanih. V tem letu je 20.384 učencev (12.822 moških, 7551 ženskih). Obisk srednjih šol nazaduje. V zagrebških srednjih šolah je ena tretina vseh učencev. Banovina izda vsako leto za srednje šole mnogo denarja, vendarle pa ne toliko, kolikor bi bilo potreba. V Zagrebu sta potrebni dve zgradbi za gradbo. Novo gimnazijsko poslopje potrebuje Gospić, Karlovac, Osijek, Nova Gradiška, Senj, Krk, Otočac in Brod. Zagreb ima 6 gimnazij, moral pa bi jih imeti 10, da bi ureditev ustrezala zakonskim predpisom.

Učiteljskih šol je v savski banovini 9 (8 državnih, 1 privatna v Zagrebu). Število učencev je padlo, to pa zato, ker se ne sprejemajo na učiteljske učence, ki so dovršili meščansko šolo, ker se v prvi razred sprejemajo samo učenci, ki so dovršili nižji tečajni izpit z odličnim uspehom. V Čakovcu so jih sprejeli s prav dobrim uspehom 20. Tako je samo ta šola popolna, dočim imajo ostale samo 2., 3., 4. in 5. razred. (V Kastvu samo 4. in 5.) V vseh učiteljskih šolah je 836 učencev (302 moška, 534 ženske), v preteklem letu jih je bilo 1248.

Meščanskih šol je 50 (44 drž. in 6 priv.). 2 sta čisto moški, 6 je čisto ženskih. Ostale so mešane. V preteklem letu je bilo 9113 učencev, v tem letu pa jih je 9367. V mestu število raste, v provinci pada. Meščanske šole vzdržujejo občine, bi pa bi jim morale posvečati več pažnje.

Narodnih šol je 1804 (1786 drž., 18 priv. in 5 vadic na učiteljskih). Odobrenih je bilo 16 novih šolskih občin. V tem šolskem letu je bilo zgrajenih 19 novih šol, 43 šolske zgradbe pa so v delu, 9 se jih prezidava, 2 pa se adaptirata. Je pa še mnogo krajev, kjer vsi otroci ne morejo v šolo, bodisi, da je šola predaleč, bodisi, da so otroci šibki, da nimajo obleke, da so šole premajhne in pretesne itd. Najhujši v tem pogledu so nekateri liški predeli, Zagorje

Čuvajte Jugoslavijo!

Sistem javnega izobraževanja na Češkoslovaškem

(Iz češčine prevedel V. K.)

Javno prosvetno delo na Češkoslovaškem ima namen pritegniti vse prebivalstvo k izobraževanju: enako mestno, kakor podeželsko; kulturno uravnovesiti prebivalstvo v posameznih pokrajinah in najrazličnejših narodnostih s sistematičnim delom; povsod enako širiti prosveto. Vsakdo mora imeti isto pravico do prosvete in kulture.

Cilj te prosvetne akcije naj bo najvišji dosegljiv kulturni ideal, prav tako kakor ideal državljanskega sožitja državljanov v češkoslovaški republiki.

Vodilne misli so izražene z naslednjimi gesli:

Izobrazbo vsem.
S prosveto k demokraciji.
Z zdravim vzgojo k duševnemu življenju vseh državljanov.

Za ljudstvo najboljšo knjigo.
S predavanjem, knjigo, časopisom, gledališčem, filmom in radiom k srcu, razumu in volji vseh državljanov.

Z moralno silo posameznikov k sili naroda in države.

Za zdravje ljudstva! Zdrav posameznik — zdrava družina, zdrava družina — zdrava država.

Z vzgojo ljudstva h gospodarski harmoniji.

Z vzgojo ljudstva k dobri upravi občin.
Z vzgojo ljudi k socialnemu občestvu.
Z vzgojo k višji kulturni stopnji.

in kraji dolnjemihovljačkoga, slatinskega in našiškega sreza. Poleg tega je mnogo šol takih, ki so že odslužile in obstoja nevarnost, da se porušijo. Šolski proračuni se vsako leto zmanjšujejo, radi česar trpi šolstvo in učiteljstvo. Šolski proračuni so znašali za preteklo leto 30.553.685 Din, torej 5% občinskega proračuna, ki je znašal 500.630.695 Din. Najhujše pa je to, ker je bilo od omenjenega proračuna za šole šolskim odborom izplačanih samo 14.385.768 Din; občine pa so od 500 milj. porabile samo 285 milj. To je šolam vsekakor premajhna dotacija.

Da so šole pretesne, se najbolj razvidi iz tega, da razrede, ki so namenjeni za 40—50 učencev poseča do 100 in še več. Pouk je v malo šolah reden, 1804 šole imajo 4547 oddelkov, od teh je 4051 oddelkov z našim narodnim jezikom, a 54 oddelkov s tujim učnim jezikom (8 češkoslovaškim, 46 nemškimi).

Šolobveznih otrok je 283.190 (147.678 dečkov in 135.512 deklic. Letos jih je 10.251 več nego lani. Od teh šolobveznih jih obiskuje osnovne šole 268.040, višje narodne pa 4967. Privatne šole obiskuje 1787 otrok. V šolo ne hodi 8396 šolobveznih ali 2.9%. V preteklem letu mi obiskovalo šole 13.991 otrok ali 5%.

Učiteljev v narodnih šolah je 4572 (1949 moških, 2623 ženskih — 42% do 58%).

Lepo boste oblečeni

ako si nabavite tkanine za plašče, kostume ali obleke pri tvrdki

A. ŽLENDER

LJUBLJANA — MESTNI TRG 22

Tvrdka ima ogromno izbiro različnega manufakturnega blaga, res dobrih kvalitet, okusnih vzorcev in barv in skrajno solidnih cen.

Učiteljstvu popust! — Vzorci na zahtevo!

Izobražena mati — zdrav in kreposten naraščaj.
Brez izobrazbe ni demokracije, niti svobode.

Naloge ljudske vzgoje.

Ljudska vzgoja temelji na najrazličnejših principih ter ima zaradi tega tudi najrazličnejša imena. Ta imena so nastala z ozirom na končni cilj, oziroma smoter, na podlagi duševne sile in ambicije iz katere izhajajo in po svetovnem nazoru, v čigar mejah se gradi in brani — ljudska vzgoja.

Humanitarna vzgoja izhaja iz one psihične resničnosti, da je človeku prirodjen čut človečnosti (človekoljubja), da ima človek v duši iskro človečanske (vseljudske) simpatije, da sočustvuje z usodo sočloveka, da je človeku s naravo podarjeno darilo dobrote in čut ljubezni do bližnjega, kar je potrebno z najprikladnejšimi metodami razvijati. Humanitarna vzgoja hoče na temelju te duševne sile vzgajati dovršenega človeka in zgraditi kar najlepše razmerje med ljudmi, brez razlike na njihovo stanovsko pripadnost, brez razlike na narodnost, religio in druge temu podobne zapreke. Ideal humanitarne vzgoje je humanitarnost in človečnost polno ljubeznivosti do človeka in stvarstva v obče. To smer ljudske vzgoje imenujemo humanizem.

Nacionalna vzgoja izhaja iz tega temelja. Človeku je z naravo dan čut rodbinske, krvne in duševne sorodnosti, ki se da z uspehom in načeloma prav dobro krepiti in utrditi. Narodna vzgoja hoče vzgojiti pametnega ter fizično in npravnstveno krepostnega pripadnika gotovega naroda, oziroma države. Človeka ne smemo šele vzgajati v plemenitega in npr-

Priznanje slovenskemu šolniku

(Nov projekt učnega načrta)

Pod tem naslovom so dnevniki pred nekaj dnevi prinesli vest, da je vodilna pedagoška revija v Beogradu »Učitelj« priobčila v zadnji številki obširno razpravo tov. E. Vranca iz Studencev pri Mariboru pod naslovom »Projekt nastavnog plana i programa za narodne škole (osnovne i više narodne) u kraljevini Jugoslaviji, izraden s naročtom obzirom na § 44. zakona o nar. školama od 5. 12. 1929. godine, koji propisuje koncentraciju nastave i aktivno učešće učenika.« Projekt je tov. Vranc izdelal na poziv Prosvetnega sveta v Beogradu in ga je predložil že v mesecu oktobru 1934. kot plod 10 letnih izkustev na polju delovne šole doma in v inozemstvu.

Urednik »Učitelja« tov. Milič R. Majstorović pripominja k Vrančevemu načrtu sledeče: »U velikom broju referata naših kolega povodom novog nastavnog plana i programa, nalazi se tako isto veliki broj vanrednih misli, koje mogu da posluže kao dragocen materijal za izradu još boljeg plana i programa za naše narodne škole. Medutim, to je nedovoljno. Od kritike i primedaba valja preći na stvaranje, na izradu novog plana i programa za osmogodišnje školovanje. Jedan od tih stvaralaca jedinstvenog plana i programa za celu kraljevinu Jugoslaviju, po načelima »koncentracije nastave i aktivnog učešća učenika« — nema sumnje da je i kolega Vranc Ernest. U isto vreme ovo je, koliko je nama poznato, prvi slučaj u nas da je izraden jedan plan i program za celokupno osnovno školovanje u punoj organskoj vezi. Iz tih razloga, kako kao svako ljudsko delo ima svojih nedostataka, mi ga publikujemo da se vidi kako i u našim redovima ima radnika doraslih ovome teškom zadatku. Kolegi Ernestu Vrancu zahvaljujemo... a g. Skali, što ga je preveo u srpskohrvatski.«

Tov. Vranc bazira svoj načrt v glavnem na tem, da se vsakemu šolskemu letu odredi »vodilna misel«, na katero se koncentriira vse ostalo šolsko delo. Te vodilne ideje so:

Osnovna šola:

1. razred: »Šola in dom«.
2. razred: »Letni časi«.
3. razred: »Čuvajmo naše zdravje«.
4. razred: »Čez hribe in doline«.

Višja narodna šola:

1. razred: »Lepa naša domovina«.
2. razred: »Mati priroda«.
3. razred: »Brez dela ni jela«.
4. razred: »Državljanstva vzgoja«.

Iz obširnega komentarja, ki je priložen elaboratu, je razvidna pedagoška, psihološka in sociološka utemeljitev vsega procesa.

Glavna zahteva Vrančevega načrta je tudi v tem, da je okvirnega značaja in da ni natrpan snovi, kot smo to navajeni od dosedanjih »planov i programov«.

Projekt se torej v obliki in ideji docela loči od dosedanje prakse, pri vsem tem pa upošteva tudi nižje organizirane šole, za katere je dodana posebna razdelitev vodilnih idej namesto dosedanjih »kolobarjev«.

Če nič drugega, hoče Vrančev projekt opozoriti merodajne činitelje v Beogradu na to, da se nivelizacija šolstva izvede stopnjema tako, da ne bodo prizadeti oni kraji, kjer je šolstvo že danes na visoki stopnji razvoja.

Zato je »Učitelj« v veliki meri ustregel z objavo novega projekta predvsem slovenskemu šolstvu, ki s svojo 8 letno docela izvedeno šolsko obveznostjo prednjači vsemu jugoslovenskemu šolstvu.

Uverjeni smo, da bo Glavni prosvetni svet resno upošteval načrt tov. Vranca, kar bo razvoju našega šolstva le v korist. Saj je že čas, da pride ustroj našega šolstva vendar že enkrat do neke stabilnosti. Da so se pogledi na pokret delovne šole v zadnjem času izpremenili v prav zdravem pravcu celo na najvišjih mestih prosvetne uprave, nam je v dokaz odlok ministrstva prosvete O. N. br. 8185 z dne 5. febr. 1935. o pouku v narodnih šolah v smislu § 44 zakona o narodnih šolah. Torej v smislu prav tistega §, na katerem temelji Vrančev učni načrt.

Splošne vesti

II. POČITNIŠKI TEČAJ PEDAGOŠKE CENTRALE V MARIBORU

Pedagoška centrala v Mariboru priredi v dnevih od 11. do 25. avgusta t. l. svoj II. počitniški pedagoški tečaj v Mariboru. Program tečaja bo v glavnem sledeč:

1. Osnove teoretske pedagogike. — Šilih.
2. Kritični pretres jugoslovskega ped. slovstva, izišlega po osvobojenju — Ljubunčič.
3. Psihologija šolskega novinca. — Fink.
4. Domoznanski pouk v sodobni narodni šoli. — Senkovič.
5. Novešje metode elementarnega čitalnega in pisalnega pouka. — Fink.
6. Teorija in praksa strnjene pouka. — Vranc.
7. Izbrana poglavja iz posebne didaktike slov. jezikovnega pouka. — Glinškova.
8. Izbrana poglavja iz zgodovinskega pouka. — Žerjav.
9. Zmisel, namen in možnosti rokotvorne pouka. — Robnik.
10. Izbrana poglavja iz posebne didaktike risalnega pouka. — Klopčič.

Metodična predavanja bodo po možnosti spojena s praktičnimi nastopi.

P. C. je preskrbela hrano in stanovanje deloma v Dijaškem, deloma v Učiteljskem domu za dnevno ceno 20 Din, ev. 25 Din. — Vpisnina znaša 40 Din, od katerih naj se vposlje 20 Din s prijavo, ostalih 20 Din je plačati ob začetku tečaja.

Reflektanti naj se prijavijo najkasneje do 15. jun. t. l. tajnici P. C. Josipini Mlačnikovi, učiteljici v Mariboru, Vrtna ulica 23.

Odbor upa, da se bo temu razpisu tudi letos odzvalo čim večje število učiteljstva iz vseh krajev dravske banovine.

Pedagoška Centrala v Mariboru.

— Zahvala gosp. ministra prosvete za pozdrave z veličastnega zbora dne 9. marca v Ljubljani:

Gospodin Jože Župančič, predsednik zbora 9 sreskih društava JUU — Litija.

Poštovani gospodine,
Po naređenju gosp. Ministra najlepše zahvaljujem na iskrenim pozdravima koje ste poslali sa Masarikove proslave u Ljubljani.

Šef Kabineta Ministra prosvete, podpis.

— Tovarišice upraviteljice in tovariše upravitelje ponovno prosimo naj nemudoma pošljejo dolžne prispevke za pergamentne pole, ki so jih podpisali učenci narodnih šol.

† ANTON VOGRINEC.

V sredini Slovenskih gorc pri Sv. Antonu je v lepi starosti 74 let umrl tovariš Vogrinec Anton, nadučitelj v pokouju. Bil je eden izmed tistih trdnih neomajnih značajev, ki ni klonil nikdar v tistih hudih avstrijskih časih. 43 leta je učiteljeval aktivno in sicer pri Kapeli potem pa pri Sv. Antonu. Znal si je pridobiti prebivalstvo, saj to je pričal veličastni pogreb.

stvenega človeka vobče, marveč mora biti plemenit in moralen potom notranjega življenjskega stanja narodne celote. To smer ljudske vzgoje imenujemo nacionalizem.

Državljanstva vzgoja temelji na prepričanju, da je nujno potrebna občinska in državna organizacija za obrambo določene ozemlja in zaradi skupnih interesov določene ljudske celote, oziroma določene človeške družbe. Samo narod, oziroma gotova človeška družba, še nista zadostna poroka za pravo državljanstvo. Zato ne zadostuje samo vzgoja k pravilni narodni zavesti in vzgoja v ljubezni do predpostavljene. Narodne pripadnike je treba vzgajati v pravilnem razumevanju in jim predočiti državo in njene predstavnike v taki luči, da jih bo mogla mladina vzljubiti z vsem svojim srcem in da je vselej pripravljena žrtvovati tudi lastne osebne koristi za dobrobit skupnosti. Ako je najboljša misel narodne vzgoje močan narod, je prva misel državljanske vzgoje mogočna, urejena, dobro organizirana, dobro upravljana in nerazdružljiva država. V tej mora biti zagotovljeno uresničenje vseh družabnih idealov, ki se dajo v danih razmerah v gotovi državi uresničiti. Zarišče državljanske vzgoje je upravno močna občina in država, moralno pa močna državotvornost in ljubezen do države.

Državljanstva vzgoja nima tako močne psihične korenine, kakor narodna vzgoja. Ne more vselej navezati na prirojenost, kakor je n. pr. krvno sorodstvo, kajti v eni državi so najčestje ljudje, ki so pripadniki raznih narodov in raznih veroizpovedanj. Zato je nujno potrebno z državljansko vzgojo vcepiti najprej prepričanje, da je določena država nujna in praktična potreba vsem državlja-

nom. Z državljansko vzgojo mora biti izklesana skupna volja k uspešnemu sodelovanju pri zgradbi, vzdrževanju, razmahu in obrambi države. Pri državljanski vzgoji se ne sme računati s podzavestnim narodnim čutom, marveč je potrebno sodelovati iz prepričanja, da jamči država za življenje svojih pripadnikov in da jim nudi mnogo pravic. Po poti razuma je treba združevati ljudi k sodelovanju in za uresničenje moralnih in gospodarskih teženj, ki morajo biti skupne vsem državljanom.

Osební, narodni, religiozni ali gospodarski individualizem osamlja ljudi in skupine, državljanstvo pa jih mora usposabljaati in zblíževati za skupno koristno delo. Narod, kot prirojena družba ljudi, ne more prisiliti svojih pripadnikov k mirnemu delu, h kazni, k pravnemu redu, ako tudi hoče, često ne more goseči niti, da otroci izpolnjujejo zapovedi. Za dovršenejšje in sigurnejše sožitje je treba države, njenih zakonov in moči, ki skrbijo za izvajanje teh zakonov; država skrbi za upravo, ki vzdržuje med državljani ene države red in vzdržuje tudi z drugimi državami mednarodne določbe.

Državljanstva vzgoja mora biti objektivna, stvarna, ne sme imeti agitacijskih tendenc ali strankarsko-političnega ozadja, i. t. d. Ona je vzgoja za življenje brez predsodkov, je vzgoja, ki uč spoznavati in razumeti ljudi in svet, je vzgoja k državljanski in verski strpljivosti. To je vzvišen moralni ideal, ki je vreden sodelovanja vseh onih, ki imajo srce in ljubijo narod.

Religiozna ali verska vzgoja izhaja iz verskega čuta in vzgaja ljudi v prepričane

Neumorno je delal ne samo v šoli, ampak vsepovsod med narodom, bil je vnet čebelar, sadjar, lovec in sploh poznavalec narave, svetovalec ljudstvu vedno in povsod. Tudi kot upokojenec je ostal na deželi med narodom, ni se mogel ločiti od kraja, ki ga je vzljubil in v katerem je sejal dobre nauke. Težka bolezen ga je zadnje dni priklenila na posteljo. Bil je prijeten družabnik in narodnjak znan po vseh Slovenskih gorah. Blag mu spomin! e.

SMUČARSKI TEČAJ ZA UČITELJE NARODNIH ŠOL.

Kraljevska banska uprava priredi osem-dnevni smučarski tečaj za učitelje narodnih šol. Tečaj se bo vršil v domu T. K. Skale na Voglu od 24. do 31. marca t. l. Smoter tečaja je, da se predela z učitelji-tečajniki v prvi vrsti metodičen postopek pri pouku smučanja — kot dela šolske tolvadbe — pri osnovno-šolski mladini in drugič, da se jih pripravijo za tehnično vodstvo smučarskih tečajev z osnovnošolskim učiteljstvom in šolsko mladino, ki jih bodo v prihodnjih letih priredili poedini srezi. Baš potem osnovne šole in učiteljstva — kot najvažnejšega faktorja na deželi — naj se razširi ta koristna in zdrava telovadna panoga sistematično in po pravilni poti med narodom.

V tečaj je pozvan, po predlogu sreskih načelstev, iz vsakega sreza po en učitelj in sicer oni, ki veljajo med učiteljstvom v srezu že za izvrstnega smučarja in za katerega se ima zagotovilo, da bo z uspehom vodil smučarske tečaje v srezu in pomagal za razmah smučarstva pri Sokolu.

Tečaj organizira po svojem referentu gospodu Jerasu banska uprava, za vodnike - predavatelje pa so določene prvovrstne moči iz učiteljskih vrst: Tavočar Ivan, Majnik Nand in Merhar Milan ter zdravnik dr. Novak Franjo.

Prepričani smo, da bo tečaj, ki je že v svojih predpripravah vzorno organiziran, odlično uspel. O poteku in uspehu tečaja bomo poročali. — Tečajniki odpotujejo iz Ljubljane v soboto 23. t. m. z opoldanskim vlakom.

— **Stalež šolstva in učiteljstva** v dravski banovini, ki vsebuje veliko krajevskih in drugih podatkov, priporočamo v nabavo vsem šolam in tudi učiteljstvu. Šole, ki niso še naročile te knjige, naj si jo nabavijo, dokler je še v zalogi pri banovinski zalogi šolskih knjig.

— **Članom — dolžnikom — dravograjškega učiteljskega društva!** — Plačujte redno mesečno članarino! Poravnajte zaostanke! — Ne dopustite, da bi bilo društvo primorano, črtati Vas radi neplačevanja članarine! Učiteljstvo šole Kapla je poravnalo že vso članarino do konca šol. leta. Vzemite si jo za vzgled in storite tudi Vi tako! — Blagajničarka.

— **Počitniški tečaj v Zagrebu in na morju.** V velikih počitniških priredi JUU sekcija za savsko banovino v Zagrebu več tečajev. — V Zagrebu tečaj za ročno delo in glasbeni tečaj. Oba trajata od 4. do 31. julija. Stanovanje bo brezplačno, a prehrana bo stala 400 do 450 Din za ves čas. Pouk, ki se deli na prakso in teorijo bo dopolnilna, a po potrebi in na željo obiskovalcev tudi popoldne. Vpisnina znaša 300 Din. — Drugi tečaj bo na morju od 22. julija do 17. avgusta, in sicer v Novem Vinodolu. Za ta tečaj je potrebno za vpisnino, prehrano (štirikrat dnevno) kopalniško takso in skupno stanovanje 1000 Din. Tečaj se priredijo po odobritvi ministrstva prosvete. — Natančnejše informacije pošilja JUU, sekcija za savsko banovino, odsek za tečaje Zagreb, Trg kralja Aleksandra št. 4.

Osebnne zadeve

— **Napredovali so učitelji (ice) v VIII. skupino: Hiti Elvira** iz St. Ilija v Slov. gorah (M. l. br.), **Horvat Marija** iz Kroza (M. S.), **Grmovšek Ljubislava** iz Slovenjgradca **Kubik Antonija** iz Negove (Lit.), **Skulj Vladimira** iz Zidanega mosta (Laš.), **Završnik Albin** iz Bleda (Rad.); v IX. skupino: **Vilfan Henrik** iz Smartna v Rožni dol. (C.).

pripadnike določene cerkve: katoliške, pravoslavne, evangelske, muslimanske, i. t. d.

Socialna vzgoja izhaja iz dejstev, da imajo posamezne družabne vrste, n. pr. poljedelci, tovarniški delavci, posebne kulturne potrebe in posebne duhovne interese, na katere se da z uspehom navezati izobraževalno akcijo. Prosvetno delo ne sme prezirati resnice družabnega življenja, kakor so gospodarske in politične težnje posameznih družabnih skupin. Ljudska vzgoja ima nalogo, ki se ne da izpolniti v splošno vzgojo, ki ni prilagodena družabnim interesom. Razen ideala narodne, verske in državljanske solidarnosti, je cilj tudi vzpodbuda k solidarnosti posameznih družabnih skupin, stanov, razredov i. t. d. Narodna kultura se mora strinjati s prvimi ljudske, vaške, delavske in druge kulture, da bo imela svojo popolnost. Znamka teh sestavljenk narodne kulture je globoka izkušnost posameznih družabnih skupin. Iz tega so se tekom zadnjega časa razvile posamezne smeri ljudske vzgoje: delavska poljedelska in obrtniška vzgoja.

Prav tako ima ljudska vzgoja, ki sloni na socialnem temelju lažjo nalogo, kakor jo ima državljanska vzgoja, ker izhaja iz resničnega stanja reči, iz gospodarskega stanja gotove družabne skupine, iz njenih teženj, ki so čisto navezane na njeno duhovno tradicijo, n. pr. na tako imenovano vaško kulturo in je prav zaradi tega tako privlačna in razumljiva za najširše plasti naroda. Država je preprosti ljudski misli preveč sestavljena oblika samoobrambe, dočim je namen stanovske vzgoje in socialne vzgoje ljudstvu jako razumljiva in dostopna zadeva.

Vsaka ljudska vzgoja prinese posamezniku in celoti užitek, ako je njen namen kul-

Naša gospodarska organizacija

VABILO

Samopomoč učiteljskih otrok reg. zadruga z o. z. v Ljubljani

ima svoj redni občni zbor

v nedeljo dne 31. marca 1935. ob pol 9. uri v prostorih tajništva JUU v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva o poslovanju v letu 1934.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1934.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Samostojni predlogi.

Ako bi občni zbor ob napovedani uri ne bil sklepčen, se vrši pol ure pozneje drug občni zbor, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih članov.

Računski zaključek je do občnega zbora na vpogled vsem zadržnikom pri načelniku zadruga g. Pavlu Lavriču, Tyrševa cesta 17/1.

Predloge k točki 5. dnevnega reda je poslati najkasneje 28. marca 1935. načelniku Samopomoči učiteljskih otrok v Ljubljani, Tyrševa cesta 17/1.

Načelnik: Član načelstva:
Pavel Lavrič, s. r. Metod Kumelj, s. r.

— **Za socialni fond Viteškega kralja Aleksandra I Zedinitelja** so prispevala sreska društva JUU: Županja Din 200.—, Ljubovija Din 250.—, Petrovgrad, za mesto in srez Veliki Bečkerek Din 1000.—, Novi Sad Din 1215.—, Ruma Din 1000.—, Salaš Din 250.—, Bosanska Krupa Din 290.—, Novi Pazar Din 500.—, Celje Din 2000.—, Bela Crkva Din 500.—, Ivanec Din 300.—, Sopot Din 270.—, Banjaluka Din 295.—, Marija Sokolić, učit. Bosanska Dubica Din 20.—. Vsega Din 8090.—, prej objavljeno 36.230,50, skupaj Din 44.320,50.

Mladinska mafica

— **mm Književne nagrade M. M.** Na razpis književnih nagrad M. M. je prejelo tajništvo 15 rokopisov. Na predlog literarnega odseka se nagradi s 3000 Din povest »Pasticre« z značko »Lenart« kot umetniško najbolj dovršeno delo izmed sprejetih rokopisov. Sklenilo se je pa odkupiti tudi rokopise »Baraka«, »Bratovščina sinjega galeba« in »Ubežnik«, katerim se prizna po 1000 Din doplačila na običajni honorar pod pogojem, da izdelajo avtorji teh del male popravke ter prepustijo rokopise M. M., ki jih izda v rednih ali izrednih publikacijah ali v »Našem rodu«. Za najmlajše se eventualno odkupi slikanica v barvah »Čudovite prigode malega Pasjeglavca«.

Vsi drugi rokopisi se odklonijo. Vsi konkurenti so naprošeni, da pošljejo obenem s kontrolno številko svoje naslove.

— **mm V »Jutru«** od 14. t. m. je izšel članek »Pet let krize in slovenska knjiga«, kjer govori člankar o vplivu krize na našo literarno produkcijo. Iz statističnih podatkov, ki jih članek navaja, se jasno vidi, kako naša literarna produkcija sicer počasi, a stalno pada. Le mladinska knjiga kaže majhen porast. Za porast mladinske literarne produkcije v novejšem času — pravi člankar — se je v veliki meri treba zahvaliti podjetnosti Mladinske matice, ki je znala v težkih časih stiske in štednje mobilizirati za naše razmere naravnost ogromen kader naročnikov, tako da presega naklada njenih rednih publikacij 20.000 izvodov.

turno gibanje. Razvoj nraštvenega premišljevanja in delovanja, ki je podpiran od religiozne vzgoje, more postati pot do sreče naroda, posebno, ako klije rast vzajemnega sodelovanja med ljudmi. Religiozna vzgoja pa bi mogla postati tudi narodova nesreča, posebno, ako bi vodila k verski nestrpljivosti in vzbujala verske prepire med posameznimi v državi priznanimi verami. Narodni duh v ljudski vzgoji mora biti nekaj samo po sebi razumljivega, ustrežajočega prirojenim silam človeške družbe.

Noben narod se ne more brez lastne škode iztrgati od ljudstva, kot samostojen člen. Narod je člen v verigi človeštva, njegova življenjska gotovost in življenjski nivo zavisi od sodelovanja drugih narodov. Enostranski nacionalizem, ka ni utešen niti od humanitete, niti po verski vzgoji, niti z razumom, bi napravil pri vzgoji velikih narodov nove katastrofe, od katerih največja je vojna.

Prirodni razvoj ljudske vzgoje je naslednji: individualna vzgoja posameznika v šoli življenja (doba cerkvenotvorne vzgoje), verska vzgoja (doba cerkvenotvorne vzgoje), narodna vzgoja (narodotvorna doba), socialna in državljanska vzgoja (državotvorna doba), humanitarna vzgoja (federativna vzgoja, ko se preko mej veroizpovedi, narodov, razredov in držav tvorijo svetovne zveze).

Blagostanje vseh je končni cilj ljudske vzgoje, katere ni mogoče doseči povsod v istem času in z istimi gesli, metodami in sredstvi. Blagostanja vseh ne moremo doseči brez dela, da čestokrat tudi ne brez boja, nekje individualnega, drugod socialnega. V nekaterih dobah in v nekaterih krajih zahteva ljudska vzgoja več narodnega duha in tozadev-

Šolski radio

— **r XXIV. teden.** V torek 26. marca bo predaval g. šolski nadzornik Ivan Michler: »Čari podzemlja«.

Predavatelj popelje poslušalce v skrivnostni podzemni svet našega Krasa. Z njimi se bo spuščal na jeklenem vitku v tajne in temačne globine neznanega sveta, plezal bo po ozkih, gibljivih, a vendar jekleno močnih lestvicah, odkrival bo dolge podzemne hodnike in mogočne dvorane, okrašene s prelesto se lesketajočimi kapniki in sigo. Preko ogromnih skalnih predorov v notranjosti gorovja bo varno peljal poslušalce do skrivnostno žuboreče podzemne reke, nato pa z gumijastim čalnom po divno zakapanem vodnem rovu in preko obširnih jezer v domovje človeške ribice. Na potovanju bo pa tudi seznanil poslušalce z vsemi opasnostmi in težavami s katerimi se morajo boriti raziskovalci, kakor tudi z lepotami in čari tajinstvenega podzemnega sveta naše lepe domovine.

V petek 29. marca bo predaval g. prof. Ivan Grafenauer o najvažnejših dogodkih po svetu.

— **r V kmetijskem radiu** bo ob 7.30 v nedeljo 24. marca predaval g. inž. Vinko Sadar »Izkušnja z umetnimi travniki in s kisanjem krme.« V ponedeljek 25. marca bo predaval g. Franc Vardjan »Zelenjadni vrt spomladi.«

Stanovska organizacija JUU

Iz izvršnega odbora

— **upb. Članarina.** Izvršni odbor JUU je na svoji seji 18. II. t. l. vzpel stališče, da je treba zvišati članarino, ki po pravilih pripada glavnemu odboru. Razlog za ta sklep je dalo dejstvo, da se silno naglo razvijajo posli organizacije in rastejo s tem tudi stroški. O tem vprašanju je bil že priobčen članek v »Učiteljskem tovarisu«. — O tem vprašanju naj razpravljajo in sklepajo društva na svojih zborovanjih.

Iz sekcije

— **Odgovori na okrožnice.** Ponovno prosimo, da pošljejo sreska društva odgovore na okrožnice, ki so jih prejela od sekcije.

— **Obračajte se na sekcijo le potom sreskih društev in na izvršni odbor JUU v Beogradu le potom sreskih društev in sekcije.**

— **Sekcija je posredovala in poslala merodajnim faktorjem vloge v naslednjih zadevah:** Denarne zbirke med šolsko mladino, Učenci osnovnih in višjih narodnih šol; sprejem v trgovino in obrt. Pravčasno dostavljanje odlokov in okrožnic šolam, Učiteljske diplome privatnih učiteljskih šol; taksa za nostrifikacijo, Dodeljevanje učiteljstva v sreske prosvetne pisarne, Šolske ekskurzije; povlastice spremljevalcem, Stanarina učiteljem pripravnikom v dobi od I. IV. do I. X. 1931.; vračilo. Ukinitve § 4. zakona o naknadnih kreditih, Napredovanja; pospešitev, Izplačevanje aktivnih prejemkov drž. uradnikom do nakazila pokojnine; predlog za fin. zakon, Predlogi za finančni zakon (dodatno k prejšnji vlogi). Povečanje števila povlastic za upokojence na drž. železnicah.

Iz društev:

Vabila

— **JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA-OKOLICA VZHODNI DEL** bo zborovalo 6. IV. ob 9. uri v dvorani Okrožnega urada na Miklošičevi cesti.

Dnevni red:

1. Poročila.
 2. Učiteljski gospodarski dan (ref. tov. Kosin).
 3. Stanovske zadeve.
 4. Slučajnosti.
- Pridite vsi. Poravnajte zaostalo članarino in prijavite se tajniku za knjige Slov. šol. matice. **Odbor.**

nega razmišljanja. Razvoj drugih dobah in drugih krajih ima močnejši pomen državljanska in humanitarna vzgoja.

Državni in občinski prispevki

za ljudsko vzgojo v Čehoslovaški republiki.

Za ljudsko vzgojo so bile v proračunih ministrstva prosvete izdane sledeče vsote:

L.	1919.	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.	1925.	1926.	1927.
Kč	418.000	2.504.088	3.485.898	4.182.897	5.936.453	3.805.000	4.116.067	4.055.200	4.090.000

Za leta 1919.—1927. skupaj . . . Kč 32.593.603

Sredstva, oblike in pripomočki ljudske vzgoje.

Ziva beseda postaja pri ljudski vzgoji prvo sredstvo ter si je priborila tudi prvo in najučinkovitejše mesto. Vendar skrbi ministrstvo prosvete, da se nadomestijo posamezna predavanja s predavalnimi skupinami in tečaji, kajti jasno je, da dobro predavanje sicer najde v srcih poslušalcev dober odziv, toda ne zapusti trajnejših uspehov v duševnem življenju. V večjih občinah prirejajo predavalne cikle, od katerih je namenjeno vsako predavanje določenemu vprašanju. Ciklus predavanja omogoča izčrpati določeno snov in poglobljati predvideno znanje.

Nastanek in razvoj ljudskih tečajev, ki niso nič drugega nego časovni in vsebinsko razširjeni predavalni ciklusi, leži v tem, da se

Poročila:

— **JUU SRESKO DRUŠTVO ZA MARIBOR-MESTO** je zborovalo dne 14. februarja ob ¼9. uri na I. dekl. narodni šoli v Mariboru.

Navzočih je bilo 52 člana t. j. 81%.

Tovariš predsednik je podal obširno poročilo o seji JUU v Beogradu ter o sklepkih zbora predsednikov, kar so vzeli navzoči z zadovoljstvom na znanje. Za poverjenico Samopomoči učiteljskih otrok se imenuje tov. Prelogova. Po obravnavi došlih dopisov se soglasno sprejmejo sledeči predlogi ozir. resolucije.

1. Šolska Matica naj izda več praktično — metodičnih knjig, kakor jih je svojčas.

2. Učiteljstvo naj se poteguje za svojega zastopnika v parlamentu.

3. Vsakemu tovarišu-ici se naroča, da si naj prizadeva zbuditi zanimanje za stanovsko organizacijo pri onih tovariših in tovarišicah, ki še niso včlanjeni.

Obstoj učiteljske šole.

4. Pri razmotrivanju vprašanja reorganizacije naših učiteljskih šol se pojavlja ne le v merodajnih, temveč tudi v naših učiteljskih vrstah pesimistično naziranje, da je dovolj ako so učiteljske šole le v banovinskih središčih.

To naziranje pa je pogrešno že v svojem jedru, saj so

1. banovine izrazito različne po svoji velikosti in številu prebivalstva (savska — primorska);

2. pa tudi po svojih kulturnih potrebah (dravska in zetska)

in 3. bi po gornjem naziranju znašalo število učiteljskih šol le 10, namesto sedanjih 37 (31 državnih in 6 zasebnih), kar je daleko premalo. Neljube posledice: natrpanost razredov in neupoštevanje pokrajinskih posebnosti.

Zato zahtevamo, da se zavzame sekcija z vso energijo in z dosledno vztrajnostjo na vseh merodajnih mestih in pri vseh odločujočih činiteljih, da ostane v Mariboru neokrnjeno ohranjena učiteljska šola.

Razlogi:

1. Mariborska učiteljska šola je znana po svoji pedagoški tradiciji vsemu slovenskemu učiteljstvu.

2. Njena ukinitve bi izzvala enodušen odpor vsega mariborskega prebivalstva, ki bi zopet izgubilo važno kulturno postojanko, pa tudi oster odpor vsega ljudstva bivše mariborske oblasti, katero mariborski zavod oskrbuje z učiteljskim naraščajem to tem bolj, ker so preko 30 let obstajale v Mariboru tri učiteljske šole (2 ženski in 1 moška).

3. Upravičeno pa bi tudi zavrnila tako namero vsa nacionalna javnost, ki se zaveda namena in pomena še vedno narodno ogroženega obmejnega Maribora.

4. Do normaliziranja sedanjih razmer se naj vpele na učiteljskih šolah numerus clausus z enakim proporcem sprejemanja obeh spolov.

Pa tudi iz zgolj pedagoških vidikov bi bila ukinitve učiteljske šole v Mariboru usodna in obžalovanja vredna.

Razlogi:

1. Sodobni učitelj mora dobro poznati svoje okolje, obvladati domače narečje, poznati ljudske šege in navade ter se vglobiti v ljudski duh, s kojim naj bo organsko povezan. To pa je možno le, če je izšel iz domače pokrajine in je živel dovolj dolgo v njej.

2. Po načelu domorodnosti naj temelji vse delo na domačih tleh, kar pa je uspešno izvedljivo le, če je učiteljska šola v središču takega prirodnega in kulturnega okolja in to je v naših razmerah Maribor.

Zato o ukinitvi učiteljske šole v Mariboru ne more biti in ne sme biti govora.

Na zavedni dopis predsednika sekcije se sklene primerno odgovoriti.

s takimi tečaji dviga kulturno ravnovesje naroda, poslušalci stonjajo svoje zahtevke in ljudsko-izobraževalni delavci se skušajo v večjih občinah nastaniti, delovati v tem pravcu in dovršeno izpopolniti ljudsko-izobraževalne ustanove. Ljudske tečaje je mogoče po razsežnosti predavalne tvarine razdeliti na nižje, srednje in višje ljudske tečaje. Višji ljudski tečaji so večerni in internatni. Prvi so navadno le mestni in se tu predava večinoma le zvečer, drugi so urejeni v zimskih mesecih in sicer za kmetijski naraščaj ter se tu predava ves dan.

Razen predavanj učinkuje zelo uspešno tudi čtivo. Tako se s čitanjem časopisov, priložnostnih in strokovnih publikacij, s čitanjem zabavnih in poučnih knjig pospešeno zvišuje obzorje najširših plasti naroda. Ljudske knjižnice postajajo polagoma težišče ljudske vzgoje. Nadaljnja ljudsko-izobraževalna sredstva, katera se največje uporabljajo so: domači dopisni pouk, katerega oskrbuje in vodi Masarykov ljudsko-izobraževalni zavod v Pragi, diletantsko gledališče, petje in godba, diapozitiv (skioptične slike) in film, radio-telefonija, upodablajoča umetnost, muzej, občinski anali, razstave, ekskurzije, telovadba in sport, ljudske proslave in zabave.

Predmeti ljudsko-izobraževalnih predavanj so najpogostejše: a) narodna in obča zgodovina ter državnoznanstvo; b) potopisi; c) narodna in svetovna literatura; d) poznavanje države in zakonov; e) filozofija; f) sociologija; g) prirodna znanja; h) narodno gospodarstvo; i) spoznavanje človeškega telesa in socialna higiena; j) tehnika in razna vprašanja iz kmetijstva; k) telesna vzgoja, i. t. d.

(Dalje prihodnjič.)

Predavanje tov. Stupan Milice se preloži na prihodnje zborovanje.

O reorganizaciji zborovanj se poveri odbor, da pripravi vse potrebno za prihodnje zborovanje.

Hočevar Ciril, preds. Womer Ivan, tajnik.

± JUU SRESKO DRUŠTVO V NOVEM MESTU je zborovalo 16. februarja t. l. na osnovni šoli v Novem mestu. Navzočih je bilo 67 društvenih članov, t. j. 67,6%.

Tovariš predsednik se je zahvalil v uvodnih besedah tov. Zagorc, ki zapiše nadzorniško mesto, za iskreno tovariško sodelovanje in podporo pri reševanju stanovskih zadev, želeč mu na novem mestu obilo uspeha in zadovoljstva.

S toplimi besedami je pozdravil novonastopivšega tov. nadzornika Vizjaka z željo, da bi s harmoničnim sodelovanjem doprinesli čim več za narodno prosveto, v dobrobit naše nedeljive iskreno ljubljene domovine Jugoslavije.

Dalje se je poslovil od tovarišice Klemenčič Ljilje, ki stopa v pokoj. Naporno delo in težke rodbinske prilike niso strle njenega vedno vedrega duha.

Tov. nadzornik Vizjak se je zahvalil za pozdrav, želeč iskrenega sodelovanja.

Tov. Zagorec se zahvali tov. predsedniku za pozdravne besede in za podporo pri izvrševanju poslov na odgovornem mestu.

Po poročilu o zborovanju društvenih predsednikov, so se obravnavali došli dopisi. Referat za »Učiteljski dom« je prevzel tov. Žukovec, za »Samopomoč učiteljskih otrok« pa tov. J. Ahačičeva. Sklene se poizkusiti z reorganizacijo zborovanj. Ustanovijo se sledeči odseki:

1. Šolsko - pedagoški in šol. uprav. — skrb za njegovo organizacijo prevzame tov. Koželj.

2. Ženski odsek — Sušnik Milena.

3. Šolsko vrtnarski — Žukovec.

4. Šolsko politični — upravni odbor.

5. Odsek za nad. šolstvo — upravni odbor.

6. Izvenšolski odsek — Tratar.

Tov. Kobal je referiral o gospodarskem dnevu. Nadvse važna zadeva je vzbudila pri članstvu veliko zanimanja, upamo da se bo naše članstvo intenzivno oprijelo svojih gospodarskih ustanov.

Tov. Kobal je referiral dalje o P. R. K., o njega početkih, nalogah in delu. Ta mladinska organizacija pridobiva čimdalje več tal, največja ovira so ji splošne neugodne gospodarske razmere.

Menard Vrečko, preds. Ivanetič Alojzij, taj.

± JUU — SRESKO DRUŠTVO ŽUŽEMBERK je zborovalo dne 9. marca 1935. v Žužemberku ob skoro polnoštevilni udeležbi.

Ob razmišljanju društvenih zadev so se napravili sledeči sklepi:

1. Bansko upravo naprošamo, naj ne črta proračunov, ki so jih sprejele šolske občine.

2. Dovoljeni prispevek za razredne tiskovine je premajhen in ne ustreza stvarnim potrebam.

3. Matični listi naj ostanejo še nadalje, toda izpopolnjeni z novimi rubrikami na podlagi šol. zakona iz l. 1929.

4. Istofako naj se obdrže »Izkazi«, ki naj se na podlagi šol. zakona izpopolnijo. Izkazi naj bi bili za osnovno šolo posebej in za višjo narodno šolo posebej.

5. Društvo »Učit. dom« naj izda za osnovno šolo pocieni zemljevid, ki bi obsegal kakih 5 listov: dravsko banovino, Jugoslavijo, Balkanski polotok, Evropo in obe poluti.

6. Uradništvo naj se oprosti plačevanja kuluka.

7. Uradniki, ki ne morejo uporabljati nabavljane zadruge, naj dobe svoje vplačane deleže nazaj.

8. Bansko upravo naprošamo, naj sama razširja šole, kjer je to potreba in ne šele na prošnjo šolske občine.

9. Poizkusne šole naj se otvorijo tudi na deželi za podeželske razmere.

10. V socialni fond kralja Aleksandra se da začkrat iz društvene blagajne 200 Din. Čim pa bo tozadevni pravilnik izdan, bo dalo

društvo še več. Z denarjem, ki ga bo nabrala naša sekcija, naj sama razpolaga.

Nato se je vršilo lepo, vsestransko pogljobljeno in obdelano predavanje tov. Kopričeve: »Gospodarska vzgoja na naši narodni šoli z gledišča današnjih gospodarskih razmer. Iz predavanja je razvidno, da je tov. predavatelj mnogo študiral in razmišljal o tem problemu,

Inozemsko šolstvo in učiteljstvo

Bolgarsko šolstvo

(Priobčuje Viljem Kus.)

(Dalje.)

ZGODOVINA BOLGARSKEGA ŠOLSTVA

Zgodovina bolgarskega šolstva se začneja že s svetim Klémentom Ohridskim. Ta je imel po poročilih Theofilakta tri in pol tisoč učencev v raznih provincijah kraljestva. Sam se je aktivno udeleževal pri pouku. Med tem ko je poučeval mladino, je tudi pisal knjige. Kakor drugod v Evropi je bila tudi v bolgarskem carstvu in to tudi pod bizantinsko nadoblastjo šola v rokah meniškega stanu.

V štirinajstem stoletju je zrastle številno in pomen samostanskih in cerkvenih šol.

Za časa turškega gospodstva je grški patriarh upravljal vse balkanske kristjane. Namesto starobolgarske pisave se je uporabljala grška pisava, v kolikor se je sploh bolgarsko pisalo. Domači jezik in živitaril samo po nekaterih samostanskih in župnijskih šolah, ki so nadomestovale v tej dobi javne šole. Razen cerkvenih šol so obstajale tudi zasebne šole, v katerih so poučevale najčesteje za druga dela nesposobne osebe, kakor je bila navada skoraj povsod. Leta 1750. je bilo 21 taka šola.

Narodna osvoboditev Bolgarije je prinesla tudi velike izpremembe v šolstvu. Prvi buditelj je bil oče Paisi, menih hilendarskega samostana. Njegovo sliko najdemo skoraj v sleherni bolgarski šoli. Paisi je napisal leta 1762. zgodovino bolgarskega naroda, carjev in svetnikov, kjer je pokazal zahajajočo slavo naroda, ki je prvi među Slovani sprejel krščanstvo, ustanovil prvo slovansko državo in prvi uporabljal lastno pisavo. Ker tedaj v Bolgariji še niso obstajale tiskarne, se je njegovo znamenito delo razširilo s prepisovanjem.

Prva javna in zadostno opremljena šola, ki jo je vodil nalašč zato pripravljen učitelj, je bila otvorena leta 1835. v Gabrovem. Do tega leta je bilo na ozemlju Bolgarije samo 189 šol, po preteku petstoletnega turškega gospodstva pa se je zvišalo to število na 1658 šol. Prve dekliške šole so bile ustanovljene leta 1857. v Stari Zagori in leta 1862. v Gabrovem. Za šolske namene so začeli graditi samostojna poslopja. Ustanavljali so se tedaj po mestih in selih šolski odbori, ki so skrbeli za laiške šole. Ze v tej dobi so oblasti skrbele za izobrazbo učiteljstva po seminarjih. Učitelji so bili seveda odvisni od šolskih odborov in so bili zelo slabo plačani. Plače so bile tedaj najčesteje v naturalijah. (Primerjaj konkordatško dobo našega učiteljstva.) Za zidanje in vzdrževanje šol so skrbeli posamezniki, cehi, ki so jih Turki imenovali »esnaf« in deloma tudi krajevni in cerkveni činitelji.

Velika težava je bila ustanavljati višje šole, kajti v tistih časih ni bilo še za to stroko uporabnih učiteljev. Šolska izobrazba in trajanje študija ni bilo povsod enako.

V osvobojeno državo (leta 1878.) je bil poklican za organizatorja bolgarskega šolstva profesor harkovske univerze Marin Drinov, po rodu Bolgar, ki je bil ustanovitelj moderne literarne jezika svojega naroda. Drinov je prepusil iniciativo za ustanavljanje šol starim merodajnim činiteljem, toda poskrbel je za državno nadzorstvo. Rezultat tega je bila uvedba splošne šolske obveznosti. Razen zasebnih in občinskih šol so se v tem času po potrebi gradile tudi državne šole. Čez nekaj časa je bil poklican v prosvetno ministertvo mlad dunajski docent Josip Konstantin Jireček, pisec »Zgodovine bolgarskega naroda«, ki je bil v dvajsetem starostnem letu imenovan za ministra prosvete ter je ta

zato ga je podal tako temeljito in izčrpno. Želja vseh zborovalcev je bila, da ga objavi v »Popotniku«. Tov. predsednik je izrekel tov. predavatelju za njegov trud in dobro voljo posebno zahvalo in priznanje.

Prihodnje zborovanje bo meseca maja v Ajdovcu.

Fr. Mervar, preds. Rafaela Hrovatova, taj.

poklic uspešno vršil dve leti. Ze v tej dobi in v naslednjih desetletjih so sodelovali na bolgarskih šolah tudi češki profesorji, katerih dela se Bolgari še dandanes hvaležno spominjajo.

Elementarna šola je bila v prvih začetkih triletna, od leta 1880. dalje pa štiriletna. Tudi gimnazijski pouk je bil ponekod trileten, drugod po petleten. Ze leta 1884. je bila v Bolgariji ustanovljena prva dekliška gimnazija, ki je bila ena izmed prvih na Balkanu. V manjšem obsegu se je razvijalo bolgarsko šolstvo tudi v onih provincijah, ki so ostale še nadalje pod turškim gospodstvom.

Zelo ugoden preobrat v šolski organizaciji je nastal po združitvi obeh dežel v kraljevino torej leta 1885. Ze po šestih letih, 14. decembra 1891. je bil izdan šolski zakon, ki je razveljavil avtonomijo posameznih šol in vse šole so prišle pod upravo ministertva prosvete. Leta 1888. je bil otvoren prvi jezikovno-historični oddelek »višjih pedagoških tečajev« za izobrazbo srednješolskih učiteljev, naslednjega leta je bil ustanovljen matematično-prirodnoznanstveni in po preteku naslednjih treh let so otvorili pravni oddelek. Vse te šole so bile oznanjevalci sofijške univerze, ki je bila ustanovljena z zakonom leta 1903.

Vse navedene kulturne težnje so bile nekaka predpriprava za velikopotezni šolski zakon, ki je izšel leta 1909. in je obsegal enotno šolsko organizacijo. Otroški vrtni so vzgajali mladino od 4. do 7. leta, šole prve stopnje od 7. do 11. leta, progimnazije od 11. do 14. leta, petletne gimnazije, strokovne šole in končno visokošolski zavodi, posebno pa tudi izpopolnjevalni pedagoški tečajji, ki so se kasneje imenovali »višji pedagoški tečajji« ter univerze. V tem šolskem sistemu je bila obvezna le štiriletna šola prve stopnje. Učenci, ki niso mogli posesti progimnazij, so lahko šli v nadaljevalne tečaje.

Po svetovni vojni pa so nastale v bolgarskem šolstvu naslednje važne izpremembe:

1. Šolska obveznost se je razširila do končnega 14. starostnega leta. V krajih, kjer ni progimnazij, a šteje četrti razred šole prve stopnje več kakor 20 učencev, je treba progimnazijo ustanoviti.

2. Na univerzah so nastale izpremembe v tem, da so jim bile dodane nekatere nove fakultete.

3. Poprej so bili šolski upravitelji na šolah prve stopnje izvoljeni od učiteljskega zbora, sedaj pa jih imenujejo šolski nadzorniki.

BOLGARSKO ŠOLSTVO V LUČI STATISTIKE

V zgodovinskem delu bolgarskega šolstva sem orisal hitro rast tega šolstva tja do konca svetovne vojne. Ako premislimo, da je ljudem, ki so se rodili na dan narodnega osvobodjenja torej po končanem pustošenju turškega režima, komaj 55 let, ako vidimo živo azijsko tradicijo po starih hišah, in ako opazujemo vedenje nekaterih delov prebivalstva v življenjskih in družabnih detajlih, se ne moremo dovolj načuditi velikim žrtvam in zmoglostim graditeljev bolgarskega šolstva.

V šolskem letu 1922./23. je bilo v Bolgariji 38 otroških vrtec s 1715 otroki in z 38 učiteljicami. Leta 1931./32. pa je bilo že 166 šol te vrste z 8803 otroki in 191 učiteljicami, tako, da se je število otroških vrtec v devetih letih podvojilo. Tudi njihova kvaliteta se je z uvedbo Montessorijeve in Decrolyjeve metode zelo izboljšala.

Osnovnih šol je bilo v šolskem letu 1922./1923. skupaj 3719. V tem številu ni všteti

400 šol, ki so bile združene s progimnazijami. V šolskem letu 1931/32 pa je teh šol že 4631. Število učencev je bilo poprej 521.942, število učiteljev s progimnazijskimi vred pa 13.155. Devet let pozneje je bilo 645.305 učencev in 16.378 učiteljev ne všteti progimnazijskega učiteljstva.

Veliko bolj pa so se v tej dobi razvetele progimnazije, katerih je bilo leta 1922. samo 1202. Devet let pozneje pa je to število naraslo na 1643 zavodov s 6074 učitelji.

Tudi šolski obisk se neprestano izboljšuje. Na podlagi statistike je bilo leta 1928. — 703.872 šoloobveznih otrok, katerih starost je nihala med 7 in 14 letom. Izmed teh je obiskovalo šole le 631.249 učencev, tako, da je armada 72.623 (na deželi 67.807, v mestih pa 4876) učencev bila brez pouka. Na 100 prebivalcev je bilo 13 šoloobveznih otrok, izmed katerih jih je na deželi hodilo v šole samo 11. Iz tega je razvidno, da je bil šolski obisk na deželi 89%, v mestih pa 96%.

Posebno mnogo otrok ne prihaja v šole iz drugo - narodnih občin, kajti zasebne turške, grške, židovske ali armenske šole, še daleč ne ustrezajo zadevnim predpisom. Na ta slabi obisk učinkuje tudi analfabetizem staršev, ki sploh nimajo smisla, da zapopadejo pomen izobrazbe.

Leta 1922 je bilo 34 popolnih gimnazij (14 deških, 10 dekliških in 10 mešanih) in 127 triletnih »znanstvenih šol«. Srednje šole je obiskovalo 33.666 dijakov, katere je poučevalo 1933 učiteljev. Leta 1931 je bilo 89 šol III. stopnje s 33.243 učenci in s 1595 učitelji. — Razen tega je bilo 152 nadaljevalnih šol z 8332 učenci in 596 učitelji. Leta 1922 je bila ena srednja šola za 28.273 prebivalcev. Z ozirom na majhno državo, je število učiteljskih gimnazij jako veliko ter ga skušajo sedaj tudi omejiti. Leta 1922 je bilo 17 učiteljskih gimnazij, izmed katerih sta bili dve moški, 4 ženske, ostale pa mešane. Leta 1931. jih je bilo 13 s 7027 rojenci, katere je poučevalo 596 učiteljev. Navedeno število učiteljskih kandidatov je za razmere bratske Bolgarije previsoko in pelje k nezaposlenosti učiteljstva. Razen tega pa obstoja še mnogo nezadostno kvalificiranih učiteljev.

Visokih šol je bilo leta 1931 šest z okroglo 10.000 dijakov in 598 profesorji. Iz tega je razvidno, da narod v veliki meri hrepeni po akademski izobrazbi. Mogoče se da tolmačiti to veliko število dijakov na visokih šolah tudi z brezposelnostjo absolventov srednjih šol. Evropski študijski liberalizem na visokih šolah dopušča vse možnosti.

Prospekti bolgarskega šolstva.

Živo gibanje v pedagoški teoriji, politična živahnost, ki se javlja v odkritosrčnem prizadevanju po resnični demokratizaciji šolstva, in pogum za nekompromisno rešitev vseh problemov, ki izvira iz iskrenosti bolgarskega človeka napram življenjskim vprašanjem, silijo pedagoške voditelje, da zopet in zopet upoštevajo prilagoditev šole novim idejnim smernicam. Devet let po izdaji bolgarskega šolskega zakona se že vršijo poizkusi za novo organizacijo šolstva. Nov predlog šolskega zakona je izdelal »Visoki svet za javen pouk« ob udeležbi zastopnikov strokovnih organizacij in znanstvenih delavcev.

Predlog zakona zadeva na podlagi bolgarske tradicije vse šolstvo, ki spada v resor ministertva prosvete. Poleg moderne organizacije šolstva vsebuje zakon tudi članek o obvezni organizaciji javnih knjižnic.

V naslednjem navajam le nekak pregled šolstva in temeljne določbe novega šolskega zakona.

Otroška učilišča.

Otroci začnejo obiskovati otroške vrtnice že z izpopolnjenim četrtem letom. Pouk je dvoleten. Po sedanjem zakonu pa smejo obiskovati otroška učilišča le otroci, ki so izpolnili peto leto.

Občine, ki imajo več kot 5000 prebivalcev so dolžne ustanoviti otroške vrtnice. Dolej je zadostovalo za učiteljico teh šol absolviranje tečajja pri pedagoških akademijah, Novi šolski zakon pa zahteva da kandidatinja absolvirava gimnazijo in institut za vzgojo otroških zabavlj. (Se nadaljuje.)

Poljoprivredna karta kraljevine Jugoslavije

je pravkar izšla v merilu 1 : 500.000 v velikosti 160 × 180 cm. Na tej karti je označena naša država v njeni administrativni razdelitvi na banovine. Na njej so zabeležene najvažnejše proge železniške, vodne in avionske, vse reke, vsa važnejša mesta in trgi, zgodovinske in kulturne znamenitosti, samostani in prosvetne ustanove, posebno pa pridobitvene ustanove (industrija). V tehničnem pogledu predstavlja ta karta rezultate, ki do sedaj pri nas še niso doseženi. Izdelana je v desetih barvah ter Vam nudi najpopolnejši pregled.

Nalepljena na platno s palicami velja 350 Din.

UČITELJSKA TISKARNA • LJUBLJANA

registрована zadruga z omejeno zavezo

Franciška ulica 6

podružnica: Maribor, palača Banovinske hranilnice

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

FR. P. ZAJEC
izprašna optik
Ljubljana, Stari trg 8

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalno orodje, mikroskope, foto-aparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.

KDOR OGLAŠUJE
TA NAPREDUJE!

Za pomladansko sezono se priporoča modni atelje

M. CASERMAN v LJUBLJANI

Šmartinska cesta št. 9

v prvovrstno izdelavo vsakovrstnih oblek, plaščev itd. po najnižjih cenah in najmodernejšem kroju

UGODNOST!

Damske galoše Din 70

Moške galoše Din 75

Damski snežni čevlji Din 100

Moški snežni čevlji Din 110

ANTON KRISPER, LJUBLJANA

MESTNI TRG 26 • STRITARJEVA ULICA 3